

- 1.Дейнеко О.А. Технология управленческих работ в машиностроении. – М.: Машиностроение, 1992. – 192 с.
- 2.Котел К. Организация производства на предприятии / Сокр. пер. с венг. – М.: Экономика, 1994. – 168 с.
- 3.Организационные структуры управления производством / Под общ. ред. Б.З.Мильнера. – М.: Экономика, 1990. – 319 с.
- 4.Организация производства: Учебник для вузов / О.Г.Туровец, В.Н.Попов, Б.Н.Родионов и др.; Под ред. О.Г. Туровца. – Воронеж, 1993. – 384 с.
- 5.Райзберг Б.А., Пекарский Л.С. Качество планово-управленческой работы: (Вопросы методологии и практики). – М.: Экономика, 1992. – 232 с.
- 6.Смолкин А.М. Организационная перестройка на предприятии. – М.: Экономика, 1991. – 175 с.

Отримано 14.01.2004

УДК 658.14/17

С.В.МІШИНА

Харківський державний економічний університет

БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНА КЛАСИФІКАЦІЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Аналізуються існуючі класифікації фінансових ресурсів підприємств, створені вітчизняними науковцями. Пропонується класифікація за однорідними ознаками, яка враховує такі аспекти, як: визначення мети з якою розробляється класифікація ; чіткість і лаконічність понятійно-категорійного апарату; здійснення класифікації за різними ознаками; прив'язка класифікації до джерел інформації.

З метою покращення фінансової діяльності на підприємствах доцільним є здійснення всебічного повного аналізу фінансових ресурсів як в цілому, так і окремих їх видів. З цього випливає необхідність визначення суми фінансових ресурсів, які є в розпорядженні підприємства. Вирішенню цієї проблеми сприяє їх класифікація за однорідними ознаками. Питання класифікації фінансових ресурсів підприємств висвітлені в роботах таких видатних економістів, як В.Г.Белоліпецький, І.О.Бланк, Л.Д.Буряк, В.В.Буряковський, О.І.Волков, Ю.Ф.Слізаров, І.В.Зятковський, В.М.Опарін, А.М.Поддєрьогін, М.В.Романовський [1-9].

Більшість економістів, які працюють над питаннями класифікації фінансових ресурсів підприємств та визначення їх складу [1, 3-5, 7-9] дотримується точки зору щодо класифікації лише за єдиною ознакою, а саме за джерелами формування. Інші науковці [6] – за трьома ознаками (за кругообігом, за використанням, за правом власності), чим безперечно роблять неабиякий внесок в розвиток фінансової науки. Всі вищезгадані класифікації мають деякі відмінності, хоча їх економічна

сутність однакова. Відмінність заключається в понятійно-категорійному апараті та ознаках за якими групуються різні види фінансових ресурсів підприємств.

Отже, проблема досліджується, але не враховано такий її аспект, як придатність створених класифікацій до практичного застосування на конкретному підприємстві, що і обумовило актуальність дослідження, головною метою якого є створення гнучкої в практичному застосуванні багатокритеріальної класифікації фінансових ресурсів підприємств.

На нашу думку, при розробці класифікації фінансових ресурсів підприємства доцільно сформулювати і вирішити такі завдання, як:

- 1) визначення мети з якою розробляється класифікація;
- 2) чіткість і лаконічність понятійно-категорійного апарату;
- 3) здійснення класифікації за різними ознаками;
- 4) прив'язка класифікації до джерел інформації;
- 5) врахування особливостей діяльності підприємства.

Ми пропонуємо класифікацію фінансових ресурсів промислових підприємств за шістьма ознаками: джерелами формування, призначенням, матеріально-речовою структурою, кругообігом, місцем залучення, ступенем терміновості погашення, що і наведено на рисунку.

Дана класифікація побудована з прив'язкою до джерел інформації, тобто в даному випадку до форм звітності, порядок складання яких регламентують положення (станданти) бухгалтерського обліку (П(С)БО).

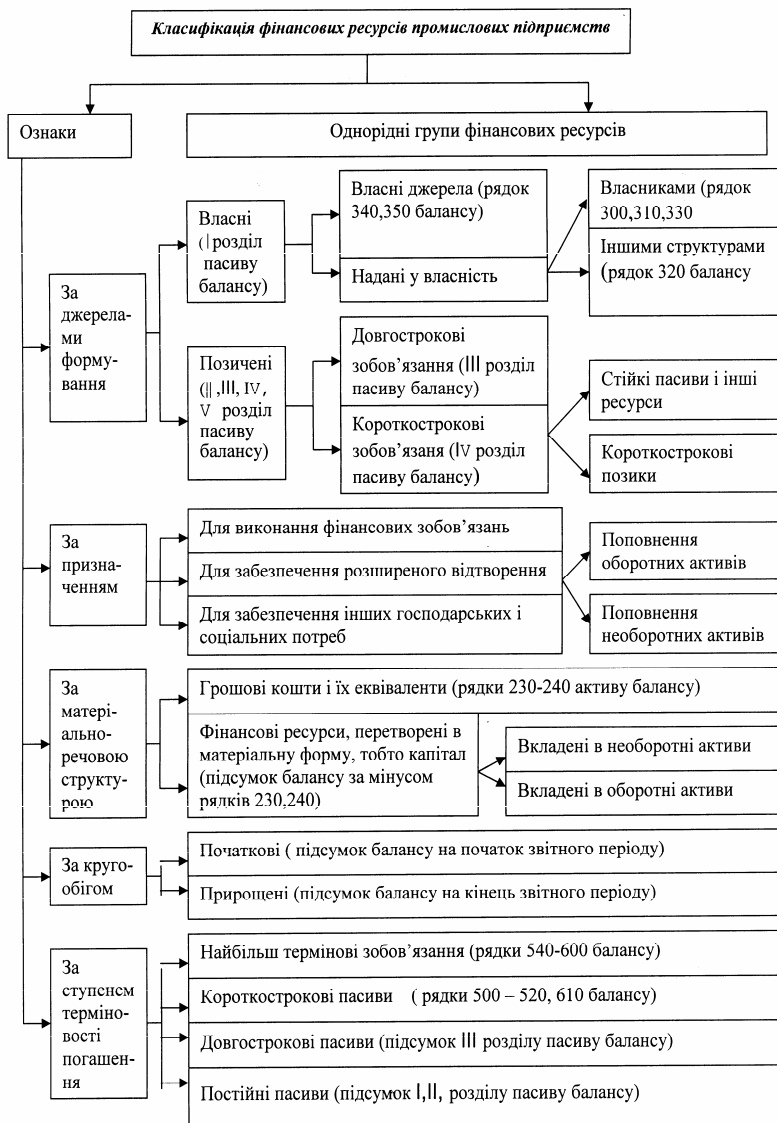
Розглядаючи фінансові ресурси за джерелами формування деякі автори [5] виділяють прирівняні до власних фінансові ресурси.

Тобто мінімальну кредиторську заборгованість із заробітної плати, нарахування на заробітну плату, заборгованість за податками і зборами до бюджету, заборгованість перед покупцями за обігову тару і інші ресурси у вигляді інвестицій, що надаються суб'єктам підприємництва для організації спільної діяльності без створення юридичної особи і права участі в доходах на правах пайової власності. Безумовно цю групу фінансових ресурсів доцільно відокремлювати.

Виникає питання, до складу власних чи позикових фінансових ресурсів її включати. Якщо за користування стійкими пасивами не потрібно сплачувати відсотки, здавалось би їх слід віднести до власних фінансових ресурсів, та на думку автора це не так, оскільки діє принцип повернення, терміновості, тобто кредиторську заборгованість слід погашати в певний строк.

Хоча заробітна плата, податки в бюджет є частиною власних фінансових ресурсів, в мить виникнення заборгованості з них вони

трансформуються в позичені у робітників, службовців чи то державного бюджету фінансові ресурси.



Класифікація фінансових ресурсів промислових підприємств

Слід зазначити, що витрати майбутніх періодів можуть бути віднесені як до основних так і до оборотних активів, а доходи майбутніх періодів як до довгострокових так і короткострокових зобов'язань, в залежності від того належать вони до звітного періоду тривалістю до одного року чи більше одного року відповідно. Стосовно вибірки підприємств, яка є об'єктом нашого дослідження (22 промислових підприємства Харківського регіону), витрати майбутніх періодів відносяться до оборотних засобів, а доходи майбутніх періодів до короткострокових зобов'язань, оскільки вони належать до звітного періоду тривалістю менше одного року, що і знайшло відображення на нашому рисунку.

Наукова новизна отриманого результату заключається в формулюванні задач, які необхідно вирішити для створення класифікації, прив'язці груп і видів фінансових ресурсів до джерел інформації, багатокритеріальності запропонованої класифікації, що дозволяє розширити практичне використання класифікації в процесі управління фінансовими ресурсами.

Запропонована нами класифікація фінансових ресурсів підприємств є невід'ємною складовою організаційно – економічного механізму управління фінансовими ресурсами промислових підприємств і знайшла практичне застосування при вирішенні проблем управління формуванням та використанням фінансових ресурсів 22 досліджуваних підприємств Харківського регіону.

Перспективою подальших наукових розробок в даному напрямку є створення таких класифікацій не тільки для промислових підприємств, а й для підприємств інших галузей як матеріального, так і нематеріального виробництва.

1.Белозипецкий В. Г. Финансы фирмы: Курс лекций / Под ред. Мерзлякова. – М.:ИНФРА, 1998. – 296 с.

2.Бланк И.А. Управление формированием капитала. – К.: Ника - Центр: Эльга, 2000. – 508 с.

3.Буряковский В.В. Финансы предприятий: Уч. пособие / В.В.Буряковский, В.Я.Кармазин, С.В.Каламбет; Под ред. В.В.Буряковского. – Днепропетровск: Пороги, 1998. – 246 с.

4. Зятковський І.В. Фінансове забезпечення діяльності підприємств. – Тернопіль: Екон. думка, 2000. – 231 с.

5.Зятковський І.В. Фінанси підприємств: Навч. посібник для екон. спец. вищ. навч. закл. – Тернопіль: Екон. думка, 1999. – 244 с.

6.Опарін В.М. Фінансові ресурси та суспільний капітал // Вісник НБУ. – 2001. – №7. – С.26-28.

7.Фінансовий менеджмент: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / А.М.Поддєрьогін, Л.Д.Буряк, Н.Ю.Калач та ін. – К.: КНЕУ, 2001. – 294 с.

8.Финансы: Учебник для вузов / М.В.Романовский, О.В.Врублевская, Б.М.Саба-

тини; Под ред. М.В.Романовского и др. – М.: Перспектива, Юрайт, 2000. – 519 с.

9. Экономика предприятия / О.И.Волков, Ю.Ф.Елизаров, И.Л.Тихомирова и др.:

Под ред. О.И.Волкова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА - М, 2001. – 518 с.

Отримано 15.12.2003

УДК 338.6С (075)

В.В.СМАЧИЛО

Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури

СИСТЕМА БЮДЖЕТІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГАЗОПОСТАЧАННЯ

Висвітлюються принципи і особливості запровадження бюджетування на підприємствах газотранспортної галузі.

В умовах нестабільності зовнішнього середовища ефективність роботи підприємств залежить від стану внутрішнього планування. Оптимальним варіантом автор вважає впровадження бюджетування на підприємстві. Необхідність застосування даного інструменту на підприємствах газопостачання допоможе прийняти вірне управлінське рішення щодо формування системи бюджетів підприємства.

Теоретичні аспекти бюджетування представлені у наукових працях наступних вчених-економістів: В.В.Бочарова [1], С.Ф.Голова [2], К.Друрі [3]. Не розроблені рекомендації щодо запровадження системи бюджетування для підприємств газопостачання. Автор вважає за необхідне розробити систему бюджетів для газотранспортної галузі, визначити їх особливості та рекомендації. За основу приймаються теоретичні розробки вчених-економістів, досвід запровадження бюджетування на підприємствах України та Росії.

Не в достатній мірі висвітлено проблему складання бюджету на газотранспортних підприємствах України.

Метою даної статті є визначення принципів та особливостей формування бюджетів для газотранспортних організацій.

Цілями запровадження бюджетування на підприємствах газотранспортної галузі ми вважаємо створення дієвої схеми контролю та управління витратами, підвищення відповідальності керівників за витрачання коштів, акумулювання суттєвих коштів на розвиток інших видів діяльності та заміни зношених газопроводів, стимулювання зацікавленості керівників в кінцевих результатах роботи підпорядкованих їм служб.

На основі побудови фінансової структури підприємства (на прикладі ВАТ “Харківгаз”), визначено центр фінансової відповідальності другого рівня – філія, яка безпосередньо займається газозабезпеченням всіх категорій споживачів (див. рисунок).